

ГРАФОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Д. С. Півторак, І. Г. Данилюк

Анотація. У статті розглянуто поняття мовної особистості та почерку. Охарактеризовано 7 основних графічних здібностей мовної особистості: спрямованість, розмір, форма, структура, неперервність, натиск, швидкість. На кількох прикладах підпису охарактеризовано суть графологічного аспекту дослідження мовної особистості.

Ключові слова: мовна особистість, почерк, підпис, графологія.

Графологічний аспект дослідження мовної особистості зорієнтований на вивчення зв'язку між іманентними характеристиками мовної особистості та її почерку [1].

Мовна особистість, за А. Загнітком, це сукупність усіх мовних здібностей і реалізацій особистості, де мовна особистість має два основних концептуальних виміри – однопersoнологічний і поліpersoнологічний. На думку мовознавця, мовна особистість у своєму становленні проходить два основні етапи лінгвоіндивідуаційних виявів:

1) зовнішньопersoнологічний, коли спонтанно формовано потенціал мовних здібностей як самостановлення індивідуальності через зміцнення «Я», виділення власної основної функції та домінуючої настанови, розвиток своєрідної «маски», через яку активізується сам індивід, пристосовується до вимог соціуму;

2) внутрішньопersoнологічний, у який найактивнішою постає «посвята у внутрішню дійсність», функційно навантаженим є поглиблене самопізнання і водночас пізнання людської природи. У цей період піддавано внутрішньому аналізу все раніше пізнане й накопичене, формовано цілісну картину самоусвідомлення, внутрішнього та зовнішнього зв'язку з Усесвітом, усталеною світобудовою. У перший період лінгвоіндивідуації особистість напрацьовує достатні ресурси для реалізації, самовпізнання та досягнення відповідного рівня впізнаваності [2].

Почерк – за визначенням К. Лісового – різновид виразних рухів мовної особистості, котрі відображають психологічні якості і психічні стани його виконавця [3, с. 138]. Зв'язок типологічних особливостей мовної особистості та почерку досліджує наука графологія: за допомогою графології можна швидко зрозуміти себе, знайти в собі приховані здібності та глибше пізнати їх, а також пізнати природу людей довкола нас та врахувати їхні неповторні й індивідуальні особливості. За допомогою особливостей почерку можна зрозуміти риси власного характеру, що допоможе краще пристосуватись до інших людей і зробить щасливішим власне життя, а також життя друзів і близьких. Завдяки графології можна не тільки визначити риси характеру, а й спрогнозувати подальшу поведінку людини [Там само].

Ж. Мішон формулює основний постулат графологічної науки таким чином: «Кожний почерк, як і кожне мовлення, становить пряме істотне інтелектуальне та моральне виявлення людини. Знак супроводжує рух душі й змінюється, коли змінюється душа. Він є рухомим, так само як рухома наша вдача, наш характер, наші пристрасті, й він є нерухомим, як нерухомі наші здібності, наш дух, наші схильності» [4, с. 54].

Графологи визначають 7 характерних рис, графічних здібностей: спрямованість, розмір, форма, структура, неперервність, натиск, швидкість [5]. Розглянемо, на які властивості мовної особистості може вказувати та чи інша графічна риса:

1. Спрямованість. Для більшості людей характерний почерк з нахилом 45–50 градусів, однак нахил може й збільшуватися. Крім того, існують почерки «прямі» (90 градусів) та «перекинуті» (до 125 градусів). Занадто «похилий» почерк вказує на прояв крайніх рис, максималізм, виставлення своїх почуттів, емоцій і переваг напоказ, захопленість у сприйнятті всього нового. Вертикальний почерк говорить про рівновагу між розумом і почуттями, стриманість мовної особистості, в манерах якої немає змін під

впливом раптових почуттів або думок. «Перекинутий» вліво почерк часто вказує на розбіжність особистих схильностей людини із зовнішніми умовами виховання і життя, може свідчити про примхливість, впертість, вимогливість до оточуючих, недовірливість. Різноманітність нахилу (наявність літер, написаних з різним нахилом) характеризує мовну особистість як примхливу чи з нахилом до швидкої зміни настрою людини, у якої розум і емоції знаходяться в конфлікті.

2. Розмір. Середня висота літер – 3–4 мм, відповідно, великим почерком прийнято кваліфікувати такий, у якому букви вище цього розміру, а дрібним – нижче. Ширина окремої літери зазвичай приблизно дорівнює її висоті. Якщо ширина літери більше висоти, то почерк називають витягнутим, якщо менше – стислим. Великий почерк вказує на чуттєвість потягів, енергійність у спілкуванні, непрактичність у житті, а також на відсутність об'єктивної самооцінки. Дрібний почерк більш характерний для людей стриманих, закритих, не схильних говорити про себе. Витягнутий почерк є показником того, що в житті мовна особистість нехтує надуманими правилами та обмеженнями, прагне реалізувати себе в різних видах діяльності. Стислий почерк характеризує мовну особистість як дуже бережливого, економного і стриманого.

3–4. Форма і структура. «Круглий» почерк вказує на схильність мовної особистості пом'якшувати суперечності, йти на компроміси, бути стійкою у думках і вподобаннях. «Незграбний» почерк говорить про те, що мовній особистості властиві різкість, вимогливість, упертість; однак при цьому вона володіє такими рисами, як цілеспрямованість, енергійність, вміння старанно працювати; такі люди нерідко виявляють прагнення до лідерства. Відкриті зверху голосні (а, о з розривом) є показником миролюбства, довірливості, здатності до співпереживання, наявності глибоких уподобань. Відкриті знизу голосні, навпаки, говорять про лицемірство, нещирість, зверхність почуттів. Довгі петлі у букв (у, д, в), що доходять до нижнього рядка / перекривають його, вказують на інтуїтивне начало у мовної особистості, яке іноді заступає здатність мислити логічно. Маленькі петлі є свідченням лаконічності у мовленнєвій діяльності і справах, реалістичності, уміння висловлюватися тільки, коли є нагальна потреба й із урахуванням місця й часу. Якщо прописні букви помітно збільшені, це вказує на надмірне самолюбство мовної особистості, самовпевненість, самостійність мислення, прагнення виділитися. Про бажання звернути на себе увагу і про товариськість свідчить також велика петля в заголовній букві. У випадку, якщо великі літери відносно маленького розміру, мовна особистість не прагне бути поміченою, робить невеликі і обережні кроки по життю, завжди дотримуючись своїх переконань, принципів, уподобань. Використання в почерку друкованих заголовних букв характеризує мовну особистість як творчу, винахідливу, що має гнучкий розум і відмінну сприйнятливості.

5. Неперервність. Якщо в аналізованому почерку мовної особистості майже немає пробілів і створюється враження, що слова «наповзають» одне на одне, то можна говорити про ощадливість людини, яка інколи переходить у скупість. Якщо у тексті повно порожніх місць як між словами, так і між рядками, то це свідчення щедрості, що інколи межує з марнотратством. Якщо зустрічається поєднання з дрібними буквами і відносно великою відстанню між словами і рядками, це свідчить про мовну особистість, щедрю по відношенню до інших, але таку, що виявляє скупість по відношенню до самої себе.

6-7. Натиск і швидкість. Надмірний натиск почерку і висока швидкість написання літер свідчать про агресивність мовної особистості. Слабкий натиск і помірна швидкість є показником закритості характеру мовної особистості, бажання відсторонитися від оточення. Сильний натиск і достатня швидкість характерні для впевненої у собі мовної особистості.

Щоб проілюструвати вищенаведені теоретичні положення, розглянемо кілька підписів, які є показовим об'єктом для характеристики мовної особистості за допомогою її почерку.

The image shows a handwritten signature in black ink on a white background. The signature is written in a cursive style, with the first letter 'Т' being large and stylized. The name 'Шевченко' follows in a similar cursive script. A long, horizontal, slightly wavy line extends from the end of the signature, underlining it.

Рис. 1. Підпис Т. Шевченка

Підпис Тараса Шевченка: усі букви чітко прочитуються – мовна особистість відкрита до комунікації; наявність «прикрашальних» елементів (хвостик над першою літерою, наявність маленьких петель майже у всіх літерах та великої красивої, що «підкреслює» підпис) свідчить про величезне прагнення мовної особистості виділятися, звертати на себе увагу, бути помітною, повсякчас щось комусь доказувати й демонструвати, а також про відмінний художній смак; наявність крапки свідчить про дисциплінованість, схильність досягати поставлену мету, а також про прагнення отримати вичерпну інформацію, перш ніж мовна особистість почне втілювати задумане (останнє часто свідчить зокрема про матеріальну зацікавленість).

The image shows a handwritten signature in black ink on a white background. The signature is written in a cursive style, with the first letter 'Л' being large and stylized. The name 'Українка' follows in a similar cursive script.

Рис. 2. Підпис Л. Українки

Підпис Лесі Українки: літери достатньо легко прочитувані – мовна особистість готова відкрито комунікувати; літери доволі дрібні, що характерно для хворобливої людини, а також стриманої, інтелігентної, не схильної говорити про себе; виразні *Л*, *У*, *р* свідчать про перенесений стрес, пік важкого захворювання; «розтягненість» почерку свідчить про прагнення мовної особистості реалізувати себе в різних видах діяльності; наявність петельок є свідченням лаконічності у мовленнєвій діяльності і життєвих справах, реалістичності, уміння висловлюватися правильно й доречно.

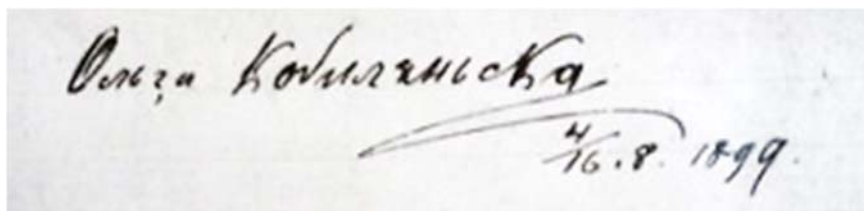
The image shows a handwritten signature in black ink on a white background. The signature is written in a cursive style, with the first letter 'О' being large and stylized. The name 'Кобилянська' follows in a similar cursive script. Below the signature, there is a date '4.6.8. 1899' written in a smaller, more formal script.

Рис. 3. Підпис О. Кобилянської

Підпис Ольги Кобилянської: підпис прочитуваний – мовна особистість відкрита до спілкування; кілька літер мають виразне спрямування догори (*О*, *К*, *б*, *к*), що говорить про оптимізм, енергійність, прагнення досягти мету, а також про наявність неабиякого творчого потенціалу; почерк доволі дрібний й «стиснений» – свідчення раціональності й економності, а також певної хворобливості; наявність виразного підкреслення – прагнення виокремитися, звернути на себе увагу, а також відмінний художній смак; наявність цифрового доповнення – мовна особистість обережна, доволі недовірлива, схильна до нервово-психічних захворювань.

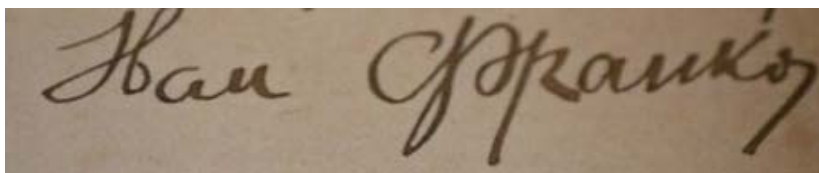

Рис. 4. Підпис І. Франка

Підпис Івана Франка: літери добре прочитувані – мовна особистість готова до відкритого спілкування; виразні прописні літери свідчать про наявність великого творчого потенціалу, цілеспрямованості, прагнення втілити задумане; певна різниця у розмірі літер свідчить про суперечливість характеру мовної особистості, наявність конфлікту між розумом та емоціями; наявність виразних петель та заокруглень – свідчення харизматичності, бажання звернути на себе увагу, виділитися; певні різкі розчерки свідчать про хвилини агресивності, різкості у поведінці мовної особистості.

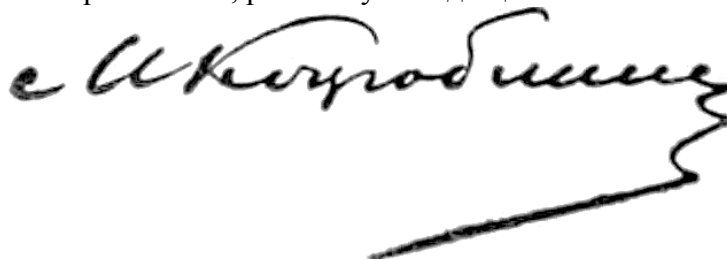

Рис. 5. Підпис М. Коцюбинського

Підпис Михайла Коцюбинського: літери не достатньо добре прочитувані – мовна особистість не відкрита до активної комунікації; наявність ліній, спрямованих догори, свідчить про значний творчий потенціал; наявність певної «змазаності» в кінці підпису, виразного спуску донизу – ознака песимізму характеру, слабкої стійкості до алкоголю; дрібні літери – раціональність, економність, певний егоїзм, хворобливість; розчерк в кінці підпису – прагнення виділитися; майже повна відсутність пробілів між літерами – ощадливість.

Отже, графологія надає доступний і досить детальний інструментарій для характеристики мовної особистості.

Аннотация. В статье рассмотрено понятие языковой личности и почерка. Охарактеризованы 7 основных графических способностей языковой личности: направленность, размер, форма, структура, непрерывность, напор, скорость. На нескольких примерах подписи охарактеризована сущность графологического аспекта исследования языковой личности.

Ключевые слова: языковая личность, почерк, подпись, графология.

Abstract. The article deals with the concept of linguistic personality and handwriting. 7 basic graphic abilities of a linguistic personality are characterized: direction, size, shape, structure, continuity, pressure, speed. Using several examples of signatures, the essence of the graphological aspect of the study of a linguistic personality is characterized.

Key words: linguistic personality, handwriting, signature, graphology.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Данилюк І. Перспективи застосування методу машинного навчання для моделювання мовної особистості. *Лінгвістичні студії*. 2017. Вип. 33. С. 159–164.
2. Загнітко А. Теорія лінгвоперсонології: монографія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 136 с.
3. Лісовий К. Діагностування індивідуально-психологічних особливостей особи за її почерком. *Вісник Національної академії оборони*. 2010. 3 (16). С. 138–142.
4. Варинард А. Графология. Определение характера по почерку. Одесса, 1889. 100 с.
5. Тараненко В. Почерк, портрет, характер. Киев: Ника-Центр, 2003. 136 с.